

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
Центр Сковородинознавства

ПЕРЕЯСЛАВСЬКІ СКОВОРОДИНІВСЬКІ СТУДІЇ

Збірник наукових праць

Філологія

Філософія

Педагогіка

Випуск 4

Ніжин – 2017

Переяславські Сквородинівські студії: філологія, філософія, педагогіка: зб. наук. праць / [за заг. ред. М. П. Корпанюка]. – Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2017. – Вип. 4. – 354 с.

Свідоцтво про державну реєстрацію ЗМІ КВ № 19733-9533Р від 25.02.2013

Збірник наукових праць засновано в 2011 році.

Засновник – ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди»

Головний редактор

В. П. Коцур, доктор історичних наук, професор, академік АПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ФІЛОЛОГІЯ:

- О. В. Александров**, доктор філологічних наук, професор;
М. П. Корпанюк, доктор філологічних наук, професор (співредактор);
Б. С. Криса, доктор філологічних наук, професор;
Г. С. Мазоха, доктор філологічних наук, професор;
О. О. Селіванова, доктор філологічних наук, професор;
В. О. Соболь, доктор філологічних наук, професор Варшавського університету (Польща);
М. М. Сулима, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України;
Л. В. Ушкалов, доктор філологічних наук, професор;
Т. З. Александрович, кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар).

ФІЛОСОФІЯ:

- О. О. Базалук**, доктор філософських наук, професор;
М. В. Кашуба, доктор філософських наук, професор;
М. М. Кисельов, доктор філософських наук, професор;
В. П. Кінцанс, доктор філософських наук, професор Латвійського університету (Латвія);
Н. П. Поліщук, доктор філософських наук, професор;
М. В. Попович, доктор філософських наук, професор, академік НАН України;
М. М. Стадник, доктор філософських наук, професор;
І. П. Стогній, доктор філософських наук, професор (співредактор);
Н. Ф. Юхименко, кандидат філософських наук, доцент (відповідальний секретар).

ПЕДАГОГІКА:

- Ю. І. Бондаренко**, доктор педагогічних наук, професор;
І. І. Доброскок, доктор педагогічних наук, професор;
С. О. Жила, доктор педагогічних наук, професор;
О. М. Куцевол, доктор педагогічних наук, професор;
А. Л. Ситченко, доктор педагогічних наук, професор;
Г. Л. Токмань, доктор педагогічних наук, професор;
А. О. Червова, доктор педагогічних наук, професор Шуйського державного педагогічного університету (Російська Федерація);
О. І. Шапран, доктор педагогічних наук, професор (співредактор);
Н. В. Дига, кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар).

*Рекомендовано Вченою радою Переяслав-Хмельницького
державного педагогічного університету імені Григорія Сквороди
(протокол №8 від 17 травня 2017 року)*

До збірника ввійшли статті зі Сквородинознавства та Смотрицькознавства, авторами яких є учасники Міжнародної конференції «XVIII Сквородинівські читання».

Для науковців, аспірантів, студентів, учителів.

ISBN 978-617-640-323-4

© ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди», 2017.
© Центр Сквородинознавства.

Редакція наукового збірника «Переяславські Сковородинівські студії. Випуск 4-й» висловлює щиру вдячність за добродчинну допомогу в його друці та проведенні Міжнародної наукової конференції «XVIII Сковородинівські читання» переяславським добродчинцям:

Василеві Григоренку;

Олександрові Пироговському;

Вікторові Шереметі;

Олександрові Яремі.

ПЕДАГОГІКА

УДК 929 Скворода: 911.375
(477.61)

*Роман Литвиненко
(м.Вінниця)*

СКОВОРОДА – КОВАЛИНСЬКІ – ЩАСТЯ: АЛГОРИТМ ЗВ'ЯЗКУ

***Анотація.** Стаття продовжує дослідження і розв'язує поставлену раніше проблему щодо можливого зв'язку між засновниками сучасного міста Щастя на Луганщині зі слобідською за походженням родиною дворян Ковалинських, вихідці з якої були учнями і добрими друзями видатного українського філософа Г.С. Сквороди.*

***Ключові слова:** Григорій Скворода, Ковалинські, м. Щастя (Ковалинка).*

***Аннотация.** Статья продолжает исследование и разрешает поставленную ранее проблему о возможной связи между основателями современного города Счастье на Луганщине со слобожанской по происхождению семьей дворян Ковалинских, выходцы из которой были учениками и добрыми друзьями выдающегося украинского философа Г.С. Сквороды.*

***Ключевые слова:** Григорий Скворода, Ковалинские, город Счастье (Ковалинка).*

***Annotation.** Article is continues to study and solves the posed earlier problem about the possible connection between the founders of the modern Schastyia city on Luhansk region and Kovalyns'ki family of nobles from Slobidska Ukraine, whose natives were students and good friends of the outstanding Ukrainian philosopher G.S. Skovoroda.*

***Key words:** Grygoriy Skovoroda, Kovalyns'ki, town Schastyia (Kovalynka).*

*Світлої пам'яті мого дідуся
Петра Михайловича Ковбасюка
(22.12.1910 – † 25.4.2005) і
Анатолія Дмитровича Гавриленка
(16.3.1929 – † 19.2.2016)*

Вступ. На XVI Сквородинівських читаннях харківський краєзнавець Анатоль Дмитрович Гавриленко повідомив про результати цікавої розвідки, в ході якої він намагався розібратися, чи мають якийсь зв'язок поміщики Ковалинські, що заснували у XVIII ст. село Ковалинку (наразі місто Щастя Луганської обл.), до відомого біографа Григорія Сквороди – Михайла Івановича Ковалинського (Коваленського). В ході експедиційної частини свого дослідження, проведеної влітку 1983 р., Анатоль Гавриленко обійшов та об'їздив населені пункти Луганщини (мм. Луганськ, Щастя, с. Весела Гора, х. Світлий), де зустрічався з різними людьми, намагаючись зібрати будь-які, корисні для його розшуків, дані. В результаті цих мандрівок, далеко не завжди

результативних, а також наступних контактів через листування, Анатолію Гавриленку вдалося зібрати деякі свідчення (здебільшого спогади), з яких виходило, що Ковалинку (Щастя) заснував за часів Катерини II якийсь пан Ковалинський і його спадкоємцем село належало до початку XX ст. Персонально серед останніх згадувались Дмитро, Олексій, земський начальник Петро Петрович Ковалинський та його дружина Катерина. Після смерті останнього подружжя (близько 1904-1906 рр.) помістя буцімто перейшло родичам попереднього власника [1; с. 248-249]. Натомість у підсумку дослідник мусив констатувати: попри те, що вдалося підтвердити заснування Щастя якимось паном Ковалинським, але «... чи мав якийсь стосунок до Михайла Ковалинського – приятеля філософа Г.С. Сквороди – встановити не вдалося» [1; с. 249].

Цей невтішний висновок змусив нас долучитися до справи і довести її до логічного завершення¹.

Дослідження. Розпочнемо з того, що це дослідження ґрунтується на інших, ніж у попередника, джерелах – свідченнях архівних документів і літератури, в якій, у свою чергу, використано архівні матеріали. Задіяний масив відомостей є далеко не вичерпний і за бажання його можна поповнити новими архівними документами. Проте доступні нам відомості є цілком достатніми для відповіді на ключове запитання, поставлене А. Гавриленком.

Уже від самого початку можна констатувати, що до факту заснування населеного пункту Щастя-Ковалинки мав безпосередній стосунок головний персонаж нашого сквородинівського сюжету – Михайло Іванович Ковалинський. Але безпосередньо засновником цього селища він не був. Про це свідчить Ревізька казка (5 ревізія), яка датується 16 вересня 1795 р.², з якої стає зрозумілим, що від початку земля, на якій згодом виникла «деревня Щастье», належала генерал-майору Михайлу Івановичу Коваленському. У 1783 р. ця земля була продана його рідному братові, надвірному радникові Григорію Івановичу Коваленському³. Також у документі зазначається, що заселялося Щастя після четвертої ревізії 1782 р. [12; ар. 366].

Таким чином, стає зрозумілим, що село Щастя було засноване й залюднювалося на правах поміщицького володіння Г.І. Ковалинським (Коваленським) у проміжок часу між 4-ю та 5-ю ревізіями, тобто між 1782 і 1795 роками. Чи можна звузити дату заснування населеного пункту? До певної міри так. По-перше, згадувана вище ревізька казка натякає на те, що і на час укладення купчої кріпості між братами Ковалинськими (1783 р.) села ще не існувало. Цей висновок надійно підтверджується і уточнюється «Переписом Катеринославського намісництва» 1785 р., в якому згадується незаселена

¹ Крім того, що на момент прочитання статті А. Гавриленка (жовтень 2014 р.) я вже володів основною інформацією для розв'язання розглядуваної проблеми, мене особисто спонукала й та обставина, що серед респондентів харківського дослідника згадується і мій дідусь – колишній учитель Веселогорівської школи Петро Михайлович Ковбасюк, який, крім всього іншого, допоміг дослідникові знайти на х. Світлому важливих для нього інформаторів – переселенців 1920-х років зі Щастя (Ковалинки), а це, в свою чергу, суттєво просунуло пошуки [1; с. 248]. Мені вдалося зв'язатися з А. Гавриленком і він люб'язно розповів про деякі додаткові, дуже дорогі й важливі для мене, деталі тієї понад тридцятирічної "зустрічі у Веселій Горі.

² Автор глибоко вдячний невтомній дослідниці-краєзнавцю зі Щастя Луганської обл. Тамарі Михайлівні Лямзенко за люб'язно надані для користування матеріали вказаної Ревізької казки, а також іншу допомогу в підготовці статті.

³ Цими даними уточнюється інформація, що її опубліковано в нарисі харківського краєзнавця А.Ф. Парамонова, присвяченому роду Ковалинських, де повідомляється про «факт» відмежування саме кригс-комісарові Таганрозької митниці Г.І. Ковалинському земельної ділячки, на якій він заснував «деревню Щастье» [9; 10].

пустка Михайла Ковалинського [5; с. 26]. Вочевидь, до Перепису вкралася помилка, або вказано дещо застарілі дані щодо власника помістя.

А ось хронологічно наступний документ – «Изъяснение Донецкого уезда», що датується 1789 роком, містить інформацію про пустку Зимівну (рос. Зимовную) кригс-комісара Ковалинського, в якій уже проживало 113 душ чоловічої та 68 душ жіночої статі селян [6; с. 203]. Тут треба пояснити, що Зимівна (або Зимова) – це ще одна назва, яка офіційно вживалася паралельно зі Щастям на ранньому етапі історії села – наприкінці XVIII – першій третині XIX ст., що ми доведемо далі. Більше того, судячи з хронології документів, назва Зимівна/Зимова є ранішою за Щастя. Щойно ж наведений документ дозволяє зробити висновок про те, що село Зимівна-Щастя було засноване у проміжок часу між 1785 і 1789 роками.

Невдовзі, 1795 року, було видано «Атлас Катеринославського намісництва», в Описі до якого містяться відомості про «деревню Зимовую» Г.І. Ковалинського, в якій нараховувалося 36 селянських подвір'їв, що в них мешкало 162 душі чоловічої та 115 душ жіночої статі [5; с. 37].

На початку наступного, XIX сторіччя, коли в краї вже відбулися певні зміни територіально-адміністративних кордонів, було видано «Экономические примечания на Старобельский уезд 1804 г.», в яких згадується «деревня Зимовая Щастье тож» власності надвірного радника Григорія Івановича Ковалинського, де, за даними 5-ї ревізії, значиться 41 подвір'я, а кількість селян дорівнює 151 чоловічої та 125 жіночої статі [15; с. 108]. Звернемо увагу на деякі розбіжності в кількості мешканців села за даними 5-ї ревізії та «Опису до Атласу Катеринославського намісництва», хоча датуються вони одним роком – 1795-м.

За доступними даними, впродовж щонайменше першої чверті XIX ст., «деревня/сельцо» Щастя продовжувала належати надвірному радникові Г.І. Ковалинському, про що свідчать відповідні записи на планах власницьких дач, датованих 1827 і 1828 рр. [2; 3]. До речі, на першому з них міститься дуже важлива для предмету нашого дослідження інформація про те, що межкування дачі сільця Щастя відбулося минулого, 1780 року. Відтак ця дата визначає час відведення землі першому власникові дачі – генерал-майору Михайлу Івановичу Ковалинському.

Далі помістя перейшло одному зі синів Г.І. Ковалинського – корнету Петрові Григоровичу Ковалинському, а після смерті останнього (близько 1859 р.) – одному з п'яти його синів – Петрові Петровичу Ковалинському [8; 13].

Наступний відомий нам блок архівних документів, хронологічно охоплює кінець XIX – початок XX ст. Він стосується листування поміщика П.П. Ковалинського, а згодом його нащадків з єпархіальними та іншими установами стосовно спорудження в «деревне» Щастя церкви, і був опублікований у реферативній формі А.Ф. Парамоновим [11; с. 122-124]. У цій «Справі про будівництво нової кам'яної Єкатерининської церкви в хут. Щастя Старобільського повіту» [4], окрім іншого, є лист від 28 травня 1898 р. до Харківської духовної консисторії, написаний земським начальником, відставним штабс-ротмістром Петром Петровичем Ковалинським, з якого дізнаємося про те, що його дідові імператриця Катерина Велика подарувала маєток Щастя, в якому він проживає вже понад 40 років і хоче побудувати там церкву. З решти документів справи відомо, що 1903 року П.П. Ковалинський помер і маєток перейшов у володіння його дружини Катерини Іванівни Ковалинській (уродж. Компанійській). Коли ж навесні 1910 р. померла і вдова, почалася тяжба між прямими нащадками П.П. Ковалинського і родичами його дружини – Борисом Миколайовичем, а також Анатолієм, Іваном і Костянтиним Івановичами Компанійськими. На 1914 р. Щастя вже належало рідним братам К.І. Ковалинської, зокрема петербурзькому спадковому дворянину Анатолію Івановичу Компанійському, який купив свою ділянку землі (де стояла збудована ще 1901 року церква) на публічних

торгах. Вочевидь, ця власність проіснувала недовго – до буремних подій, спровокованих 1917 роком.

Таким є стислий літопис маєтку Щастя впродовж понад 130-річної історії його початкового існування.

Висновки. Наведені факти дозволяють зробити підсумок, що заснування та дорядянська історія сучасного міста Щастя на Луганщині пов'язані з родиною слобожанських за походженням поміщиків-дворян Ковалинських (Коваленських). Початок цій історії було покладено 1780 р. генерал-майором М.І. Ковалинським, якому в цій місцевості було виділено й відмежовано землю для майбутнього маєтку. Однак невдовзі, 1782 р., власник продав землю своєму рідному братові кригс-комісарові Г.І. Ковалинському. Останній десь у проміжок між 1785 і 1789 рр. заснував і заселив тут нову «деревню». У своїй щонайменше 230-річній історії цей населений пункт мав три назви, дві з яких були офіційними – Зимівна/Зимова (більш рання) і Щастя (дещо пізніша), а одна – неофіційною (народною) – Ковалинка, бо її немає в жодному документі чи мапі. Є факти, які дозволяють стверджувати, що первинне поселення знаходилося не на місці сьогоденного Щастя, а на південний захід від нього, поблизу однієї зі стариць Сіверського Дінця – озера Зимівного, що й зумовило першу назву селища – Зимівна. Але це – окремий сюжет для дослідження, до якого ми сподіваємось повернутися згодом.

Надвірний радник Г.І. Ковалинський володів маєтком понад сорок років, до середини чи кінця 1820-х років. Надалі маєтність успадкував його син – корнет П.Г. Ковалинський, у власності якого вона перебувала близько тридцяти років (десь до 1859 р.), після чого перейшла у синівську спадщину П.П. Ковалинському. Відставний штабс-ротмістр П.П. Ковалинський був четвертим і останнім з представників роду Ковалинських власником маєтку Щастя, якому воно належало до його смерті у 1903 р. Близько семи років у цьому маєтку панувала дружина померлого поміщика – К.І. Ковалинська, а після її смерті (1910 р.) він перейшов у власність її братів з дворянського роду Компанійських.

Таким чином, розпочате Анатолем Гавриленком досліджування проблеми щодо можливого зв'язку сучасного м. Щастя з представниками слобідського за походженням роду Ковалинських, у свою чергу пов'язаних з видатним українським просвітителем-гуманістом і філософом Григорієм Савовичем Сковородою, можна вважати загалом завершеним. Є підстави констатувати, що відомий учень, товариш і перший біограф Сковороди – Михайло Ковалинський – дійсно намагався реалізувати свій намір – купити маєток у місцевостях на південний схід від Харкова, щоб доживати віку разом зі Г.С. Сковородою [Гавриленко, 2013; с. 246], для чого і придбав землю на лівобережжі Сіверського Дінця, в межах Бахмутського повіту Азовської губернії. Проте обставини життя, вочевидь, змусили відмовитись від цього задуму і дачу було продано рідному братові Григорію Ковалинському, який теж був учнем Г. Сковороди в Харківському колегіумі й добрим його знайомим. Широко відомою є здійснена 1781 року подорож Г. Сковороди до Таганрогу, де він гостював у свого колишнього вихованця кригс-комісара тамтешньої митниці Г.І. Ковалинського [7; с. 116-117]. Історики й краєзнавці, досліджуючи цей історичний епізод, що тривав понад рік, іноді намагаються відтворити шлях мандрівки видатного філософа південноукраїнськими і приазовськими теренами, припускаючи відвідування ним тих чи інших населених пунктів, зокрема Бахмуту [14; с. 104] або маєтку Г.І. Ковалинського в с. Ряженому на Міусі [9]. Попри всю привабливість таких краєзнавчих розвідок, ми в нашому дослідженні звільнені від них тією безперечною обставиною, що на час Сковородинівської мандрівки до Таганрогу (1781 – поч. 1782 рр.) його учень і товариш Г.І. Ковалинський ще не придбав Зимівної дачі, а тим більше не побудував на ній маєтку, в якому міг би прийняти свого поважного гостя.

Список використаних джерел

1. Гавриленко А. Мій Григорій Сковорода / Анатоль Гавриленко // Переяславські Сковородинівські студії: Збірник наукових праць. Філологія. Філософія. Педагогіка [за заг. ред. М.П. Корпанюка]. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 2. – С. 245-250.
2. Геометрический специальный план Екатеринославской губернии Славяносербского уезда села Весёлого (1828) // ДАЛО. – Ф. 106. – Оп. 2. – Сп. 57.
3. Геометрический специальный план Старобельского уезда сельца Щастья (26.8.1827) // ДАЛО. – Ф. 106. – Оп. 2. – Сп. 70.
4. Дело о постройке новой каменной Екатерининской церкви в хут. Щастье Старобельского уезда. // ДАХО. – Ф. 40. – Оп. 67. – Од. зб. 148А.
5. Джерела до історії населених пунктів Донеччини XVI – XVIII ст. – Донецьк, 2009. – 164 с.
6. Изъяснение Донецкого уезда. Сколько во оном и под какими именно селениями состоит удобной и неудобной десятин земли и на оной мужеска и женска пола душ и чьего владения // Подов В.И. Донбасс. Век XVIII-й / Владимир Иванович Подов. – Луганск: Світлиця, 1998. – С. 203-209.
7. Кальве Г.Г. Сковорода, украинский философ / Густав Гесс де Кальве // Украинский вестник на 1817 год. – Часть шестая. – Месяц апрель. – Харьков: Университетская типография, 1817. – С. 106-119.
8. Литвиненко В.И. Расставание с крепостным правом. Часть 1-я. (К 140-летию крестьянской реформы в России) / Виктор Литвиненко // Научно-культурологический журнал. – 9.07.2000. – № 13(43). – URL: <http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=1519&level1=main&level2=articles>
9. Парамонов А.Ф. Род Ковалинских в документах архивов Харькова и Ростова / А.Ф. Парамонов // Харьковский исторический альманах. – Х.: ВД «Райдер», 2002.
10. Парамонов А.Ф. Род Ковалинских в документах архивов Харькова и Ростова / А.Ф. Парамонов // Наше время. – 18.09.2003. – №№ 13-16.
11. Парамонов А.Ф. Материалы по истории православных храмов Луганской области. – Харьков: Харківський приватний музей міської садиби, 2013. – 154 с.
12. Ревизская сказка Екатеринославского наместничества Донецкого уезда деревни Щастья помещика господина надворного советника Григория Иванова сына Коваленского // Державний архів Воронежської обл. – Ф. 18. – Оп. 1. – Сп. 147. – Ар. 366-378.
13. Отец Ковалинский – Цело породично стабло. // URL: <http://sr.godovid.org/wk/Пособно:Tree/714843>
14. Шевченко А. Бахмутська мозаїка: [нариси] / Анатолій Шевченко. – Артемівськ: КП "Артемівська міська друкарня", 2008. – 224 с.
15. Экономические примечания на Старобельский уезд 1804 г. – Харьков: Харківський приватний музей міської садиби, 2008. – 168 с.

Стаття надійшла до редакції 20 березня 2017 року.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ФІЛОЛОГІЯ

Бикова Тетяна – доктор філологічних наук, доцент кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Богатирьова Катерина – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу Київського національного торговельно-економічного університету.

Бокшань Галина – аспірантка кафедри української літератури Херсонського державного університету; старший викладач кафедри іноземних мов Херсонського державного аграрного університету.

Величковська Юлія – аспірантка кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання імені М. Максимовича ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сквороди»; викладач університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка.

Гнатюк Лідія – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та прикладної лінгвістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Григорчук Юлія – кандидат філологічних наук, молодший науковий співробітник відділу історії української літератури Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України.

Гусленко Олександр – системний програміст

Гусленко Раїса – кандидат технічних наук, провідний науковий співробітник, пенсіонер

Зварич Василь – кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури та славістики Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Кандюк-Лебідь Світлана – старший викладач кафедри соціальних комунікацій та інформаційних технологій, Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна».

Корпанюк Микола – доктор філологічних наук, директор Центру Сквородинознавства, професор кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання імені М. Максимовича ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди», академік Академії вищої освіти України.

Мазоха Галина – доктор філологічних наук, професор кафедри української і світової літератури та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди».

Манженко Валерій – науковий співробітник ОКЗ «Національний літературно-меморіальний музей Г.С. Сквороди» в с. Сквородинівці Харківської обл..

Мишанич Ярослав – кандидат філологічних наук, науковий співробітник, Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка.

Навальна Марина – доктор філологічних наук, професор, кафедри документознавства, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди».

Пангелова Марія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української і світової літератури та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди».

Свириденко Оксана – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української і світової літератури та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Тарнашинська Людмила – доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

Ушкалов Леонід – доктор філологічних наук, професор кафедри української та світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Циганок Ольга – доктор філологічних наук, професор кафедри сучасних іноземних мов Київського національного торговельно-економічного університету.

Шевчук Тетяна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури, Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри українського літературознавства та компаративістики, Житомирського державного університету імені Івана Франка.

ФІЛОСОФІЯ

Білодід Володимир – кандидат філософських наук, старший науковий співробітник відділу історії філософії України Інституту філософії ім.Григорія Сковороди НАН України.

Блохин Дарина – доктор філософії, професор, член-кореспондент УВАН в Нью-Йорку, президент німецько-українського наукового об'єднання імені Ю. Б. Блохина.

Гандзель Міхал-Тадеуш – доктор християнської філософії, Папської Богословської Академії в Кракові, викладач історії філософії та метафізики в Вищій Духовній Семінарії Ордену Паулінів Папського Університету Івана Павла II в Кракові.

Грибков Тарас – кандидат філософських наук, перекладач відділу міжнародних зв'язків Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка.

Грибкова Юлія – кандидат філософських наук, доцент кафедри іноземних мов Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка.

Карівець Ігор – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії Національного університету «Львівська політехніка».

Кашуба Марія – доктор філософських наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Кравченко Олена – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Купцова Тетяна – кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов, Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. В. Лазаряна.

Литвинов Володимир – доктор філософських наук, провідний науковий співробітник Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, відділ Історії української філософії.

Мірошниченко Ірина – старший викладач, кафедри іноземних мов, Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. В. Лазаряна.

Множинська Руслана – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії і релігієзнавства, Київського національного університету технологій та дизайну.

Оберраух-Мельничук Марта – доктор філософії, художниця, заступник президента німецько-українського наукового об'єднання імені Ю. Б. Блохіна.

Сирцова Олена – кандидат філософських наук, старший науковий співробітник відділу історії філософії України Інституту філософії ім. Григорія Сквороди НАН України.

Харченко Лариса – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди».

Щербина Олег – студент IV курсу історичного факультету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди».

Юхименко Наталія – кандидат філософських наук, доцент, кафедри філософії ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди», докторанка кафедри соціальної філософії та філософії освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

ПЕДАГОГІКА

Литвиненко Роман – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії, Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Лук'яненко Дарія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Нікітіна Валентина – молодший науковий співробітник науково-дослідного відділу «Меморіальний музей Г.С.Сквороди» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».

Покотило Костянтин – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Київського національного університету будівництва і архітектури.

Радіоненко Тетяна – завідувач науково-дослідного відділу «Меморіальний музей Г.С.Сквороди» Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».

Столярова Ганна – краєзнавець, просвітянка, почесний член Національної спілки краєзнавців України та товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, лауреат премії ім. Дмитра Багалія.

Субота Микола – письменник, фольклорист, краєзнавець

Токмань Ганна – доктор педагогічних наук, кандидат філологічних наук, професор кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сквороди».

Фесенко Оксана – вчитель української мови та літератури Київського військового ліцею імені Івана Богуна, вчитель вищої категорії, вчитель-методист.

Шупта Дмитро – член НСПУ НСЖУ, краєзнавець, лауреат Міжнародної премії імені Григорія Сквороди.

ПУБЛІКАЦІЇ

Ковалинський Михайло – (1757-1807) – державно-освітній діяч, учень і приятель Григорія Сковороди.

Дунай Павлина – кандидат філологічних наук, провідний науковий співробітник Національного музею літератури України.

Шевченко Віталій – доктор філософських наук, професор; провідний науковий співробітник відділу філософії релігії Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України.

Зміст

*Корпанюк Микола. Наш навчитель і співрозмовник.....*5

ФІЛОЛОГІЯ

*Бикова Тетяна. Філософські ідеї Григорія Сковороди у творчості
Василя Симоненка.....*7

*Богатирьова Катерина. Сатиричне відтворення соціальних негараздів світу
Себастьяном Брантом та Григорієм Сковородою.....*13

*Бокшань Галина. Образ Перевізника у творчості Галини Пагутяк як проєкція
філософем Григорія Сковороди.....*17

*Величковська Юлія. Ідеї антиколоніального спротиву в Україні,
втілювані через призму теорії себепізнання у творчості
Г.С.Сковороди.....*22

*Гнатюк Лідія. Акцентуаційні особливості української редакції
церковнослов'янської мови.....*28

*Григорчук Юлія. Бразильські мандри українського філософа: байки
Григорія Сковороди у перекладах і творчій інтерпретації
Віри Вовк.....*35

*Гусленко Райса, Гусленко Олександр. Степ як образ і категорія
простору для самовдосконалення у творах Г.С. Сковороди і у вихованні
дітей війни.....*43

*Зварич Василь. Образ Григорія Сковороди у поетичній рецепції
«П'ятірного грона нездоланих співців».....*53

*Кандюк-Лебідь Світлана. Образ Григорія Сковороди у мемуарних текстах
початку XIX століття.....*57

*Корпанюк Микола.«Клопотався благом усієї нації»: життя і творчість
Мелетія Смотрицького у висвітленні Якова Суші.....*63

*Мазоха Галина. Листи Г.Сковороди до М. Ковалинського: жанр,
сприйняття, традиція.....*70

*Манженко Валерій. Поліфонія образу Біблії у філософській «Симфонії»
Григорія Сковороди.....*78

*Мишанич Ярослав. Юрій Якович Барабаш – сквородинознавець.....*85

Навальна Марина. Сковородіана на шпальтах видання «Літературна Україна».....	93
Пангелова Марія. Епістолярні традиції Григорія Сковороди в кореспонденціях Уласа Самчука.....	98
Свириденко Оксана. «Сердечна чутливість», її джерела та прояви в епістолярній прозі українських романтиків.....	103
Тарнашинська Людмила. Традиції Григорія Сковороди в сучасній антропологічно орієнтованій теорії літератури.....	107
Ушкалов Леонід. Від Сковороди – до Маркса: есей про український футуризм.....	115
Циганок Ольга. Про риторику Михайла Ісаєвича «Hortus Tullianus...» [Тулівей сад] (Переяславський колегіум, 1740/41 навч. р.).....	128
Шевчук Тетяна . Барокові міфологеми й образи в «Ляменті...» Мелетія Смотрицького.....	134
Юрчук Олена. «... Я до нового наважуюся, нового!»: Григорій Сковорода в проекції Павла Тичини.....	141

ФІЛОСОФІЯ

Білодід Володимир. Сковорода – панентеїст.....	146
Блохин Дарина. Дослідження спадщини Г.Сковороди українськими діаспорними вченими .Архівні матеріали.....	160
Гандзель Міхал-Тадеуш. Спроба реконструкції шляху Григорія Сковороди до досягнення істинного щастя.....	168
Грибкова Юлія, Грибков Тарас. «URGRUNT» Майстера Екгарта і Бог Григорія Сковороди.....	177
Карівець Ігор. Метафілософія Григорія Сковороди.....	183
Кашуба Марія. Учитель Григорія Сковороди – Георгій Кониський.....	187
Кашуба Марія (м.Львів). Трактат Касіяна Саковича «Про душу».....	194
Кравченко Олена. Ідея двонатурності у філософії серця Григорія Сковороди.....	201
Купцова Тетяна, Мірошніченко Ірина. Репрезентація провідних моделей маскулінності у філософській спадщині Григорія Сковороди.....	207
Литвинов Володимир, Множинська Руслана. Каллімах і Григорій Саноцький (До питання українсько-італійських філософських зв'язків у XV ст.).....	213

Оберраух-Мельничук Марта. Персоналізм у філософії Григорія Сквороди.....	223
Сирцова Олена. Філософська ідея невидимого у Григорія Сквороди в контексті новозапівітної термінології.....	226
Харченко Лариса. Концепція щастя у філософії Григорія Сквороди.....	231
Шербина Олег. Ціннісні орієнтації та пріоритети молоді в Україні крізь призму ідеї «сродної праці» Григорія Сквороди.....	238
Юхименко Наталія. Філософський доробок Г.С. Сквороди в європейському контексті.....	242

ПЕДАГОГІКА

Литвиненко Роман. Скворода – Ковалинські – Щастя: алгоритм зв'язку.....	249
Лук'яненко Дарія. Домінанти філософії Г. Сквороди в літературному сприйнятті молодшого підлітка.....	254
Нікітіна Валентина, Радіоненко Тетяна. Літературна творчість Г.С. Сквороди на Переяславщині.....	259
Покотило Костянтин. Філософія «сродної праці» – складова майбутнього вищої освіти (праксеологічний прогноз).....	267
Столярова Ганна. Сповідь перед листами Григорія Сквороди.....	275
Субота Микола . Кобзарський дух в національній культурі та класичній літературі.....	279
Токмань Ганна. Поетична критика у системі діалогічно-екзистенціального шкільного вивчення життєпису Григорія Сквороди.....	286
Фесенко Оксана. Гуманітарні аспекти підвищення комунікативної безпеки на уроках української мови, літератури та в позаурочній діяльності в умовах Київського військового лицю імені Івана Богуна.....	292
Шупта Дмитро. Перебування Г. С. Сквороди у Великому Бурлуці (гіпотеза).....	297

ПУБЛІКАЦІЇ

Ковалинський М.І. Життя Г.С. Сквороди. Написане 1794 року в старожитній манері (<i>переклад з російської мови</i>)	
Павлини Дунай і Віталія Шевченка)	302
Післяслово до перекладу Миколи Корпанюка	330
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	345

ПЕРЕЯСЛАВСЬКІ СКОВОРОДИНІВСЬКІ СТУДІЇ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Зважаючи на свободу наукової творчості, редколегія бере до друку публікації й статті тих авторів, думки яких не в усьому поділяє.

Відповідальність за достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

Передрук та відтворення опублікованих матеріалів будь-яким способом дозволяється лише за умови посилання на «Переяславські Сквородинівські студії. Випуск 4».

Редакційна колегія залишає за собою право редагувати та скорочувати текст.

Відповідальні за випуск – М. П. Корпанюк, В.І. Шутенко

Комп'ютерна верстка В.І. Шутенко

Світлини Віктора Сокола, Романа Мотузка

ВИДАВЕЦЬ

Центр Сквородинознавства
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сквороди"

Адреса редакції:

вул. Сухомлинського, 30
Центр Сквородинознавства
м. Переяслав-Хмельницький Київської обл., 08401

Підписано до друку 25.06.2015. Формат 70x100/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум.друк.арк.23,5. Олб.-вид.арк. 30,3.

Замовлення №1045. Наклад 300 прим.

Віддруковано з оригінал-макету замовника

ПП Лисенко М.М.

м. Ніжин, вул. Шевченка, 20

тел. (04631) 9-09-95, (067)-441-21-24

E-mail: vidavec.lisenko@gmail.com

<http://vidavec-lisenko.wixsite.com/milanik/>

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції, серія ДК №2776 від 26.02.2007 р.